

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 25 lutego 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 80/987/EWG — Zbliżanie ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy — Zakres stosowania — Niezaspokojone roszczenia płacowe marynarzy zatrudnionych na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego — Pracodawca mający siedzibę statutową w tym państwie trzecim — Umowa o pracę podlegająca prawu tego państwa trzeciego — Upadłość pracodawcy ogłoszona w państwie członkowskim, w którym ma on rzeczywistą siedzibę — Artykuł 1 ust. 2 — Punkt II część A załącznika — Ustawodawstwo krajowe przewidujące gwarancję niezaspokojonych roszczeń płacowych marynarzy mające zastosowanie wyłącznie w wypadku pozostawienia ich za granicą — Poziom ochrony nierównorzędny z poziomem określonym w dyrektywie 80/987

W sprawie C-292/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Symvoulío tis Epikrateias (najwyższy sąd administracyjny, Grecja) postanowieniem z dnia 5 maja 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 czerwca 2014 r., w postępowaniu:

Elliniko Dimosio

przeciwko

Stefanosowi Stroumpoulisowi,

Nikolaosowi Koumpanosowi,

Panagiotisowi Renierisowi,

Charalamposowi Renierisowi,

Ioannisowi Zachariasowi,

Dimitriosowi Lazarou,

Apostolosowi Chatzisotiriou,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie L. Bay Larsen, prezes trzeciej izby, pełniący obowiązki prezesa czwartej izby, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal (sprawozdawca) i K. Jürimäe, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

* Język postępowania: grecki.

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu greckiego przez X. Basakou, I. Kotsoni i K. Georgiadisa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez B. Tidore, avvocato dello Stato,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Patakię i J. Enegrena, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 24 września 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. L 283, s. 23).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Elliniko Dimosio (państwem greckim) a S. Stroumpoulisem, N. Koumpanosem, P. Renierisem, C. Renierisem, I. Zachariase, D. Lazarou i A. Chatzisotiriou dotyczącego szkody, którą ci ostatni, jak twierdzą, ponieśli ze względu na nieprawidłową transpozycję dyrektywy 80/987 do prawa krajowego.

Ramy prawne

Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza (KNZPM)

- 3 Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzona w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r., która weszła w życie w dniu 16 listopada 1994 r. (zwana dalej „KNZPM”), została ratyfikowana przez Republikę Malty w dniu 20 maja 1993 r. oraz przez Republikę Grecką w dniu 21 lipca 1995 r. i zatwierdzona w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 98/392/WE z dnia 23 marca 1998 r. dotyczącą zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych z dnia 10 grudnia 1982 r. o prawie morza i Porozumienia z dnia 28 lipca 1994 r. odnoszącego się do stosowania części XI wspomnianej konwencji (Dz.U. L 179, s. 1).
- 4 Artykuł 91 ust. 1 KNZPM stanowi:
„Każde państwo określa warunki przyznawania statkom swojej przynależności państwowej, rejestracji statków na swoim terytorium oraz przyznawania prawa podnoszenia swojej bandery. Statki posiadają przynależność tego państwa, którego banderę mają prawo podnosić. Pomiędzy państwem a statkiem powinna istnieć rzeczywista więź”.

- 5 Artykuł 92 KNZPM, zatytułowany „Status statków”, stanowi w ust. 1:

„Statki pływają pod banderą tylko jednego państwa i podlegają, poza wyjątkami wyraźnie przewidzianymi przez umowy międzynarodowe lub niniejszą konwencję, jego wyłącznej jurysdykcji na morzu pełnym [...]”.

- 6 Zgodnie z art. 94 KNZPM, zatytułowanym „Obowiązki państwa bandery”:

„1. Każde państwo skutecznie wykonuje swoją jurysdykcję i kontrolę w dziedzinie administracyjnej, technicznej i socjalnej nad statkami podnoszącymi jego banderę.

2. W szczególności każde państwo:

[...]

- b) poddaje swojej jurysdykcji, zgodnie ze swoim prawem krajowym, każdy statek podnoszący jego banderę oraz jego kapitana, oficerów i załogę w odniesieniu do spraw administracyjnych, technicznych i socjalnych dotyczących danego statku.

[...]”.

Konwencja rzymska

- 7 Artykuł 3 ust. 1 Konwencji o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwartej do podpisu w Rzymie w dniu 19 czerwca 1980 r. (Dz.U. L 266, s. 1, zwanej dalej „konwencją rzymską”), stanowi:

„Umowa podlega prawu wybranemu przez strony [...]”.

- 8 Artykuł 6 konwencji rzymskiej stanowi:

„1. Bez względu na artykuł 3, w umowach o pracę wybór prawa dokonany przez strony nie może prowadzić do pozbawienia pracownika ochrony, która przysługuje mu na podstawie bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, które miałyby zastosowanie zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu w przypadku braku wyboru prawa.

2. Bez względu na artykuł 4 i w przypadku braku wyboru prawa zgodnie z artykułem 3, do umów o pracę stosuje się:

- a) prawo państwa, w którym pracownik zazwyczaj świadczy pracę w wykonaniu umowy, i to nawet wówczas, gdy jest tymczasowo oddelegowany do innego państwa; albo
- b) prawo państwa, w którym znajduje się przedsiębiorstwo, w którym pracownik został zatrudniony, jeżeli zazwyczaj nie świadczy on pracy w jednym i tym samym państwie,

chyba że z całokształtu okoliczności wynika, że umowa o pracę wykazuje ściślejszy związek z innym państwem; w takim przypadku stosuje się prawo tego innego państwa”.

- 9 Artykuł 10 wspomnianej konwencji, zatytułowany „Zakres obowiązywania prawa właściwego dla umowy”, stanowi w ust. 1:

„Prawo właściwe dla umowy na podstawie artykułu 3–6 i artykułu 12 niniejszej konwencji ma zastosowanie w szczególności do:

- a) jej wykładni;
- b) wykonywania wynikających z niej zobowiązań;
- c) w granicach uprawnień przyznanych sądowi przez prawo procesowe, skutków całkowitego lub częściowego niewykonania tych zobowiązań, łącznie z określeniem wysokości szkody, w zakresie, w jakim rozstrzygają o tym przepisy prawa;
- d) różnych sposobów wygaśnięcia zobowiązań oraz przedawnienia i utraty praw wynikającej z upływu terminów;
- e) skutków nieważności umowy”.

Dyrektywa 80/987

- 10 Mając na względzie okres, w którym miały miejsce okoliczności faktyczne rozpatrywanej w postępowaniu głównym sprawy, należy, jak słusznie wskazał sąd odsyłający, odnieść się do przepisów dyrektywy 80/987 w brzmieniu sprzed zmian dokonanych dyrektywą 2002/74/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. (Dz.U. L 270, s. 1). Dyrektywa 80/987 została w międzyczasie uchylona i zastąpiona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/94/WE z dnia 22 października 2008 r. w sprawie ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. L 283, s. 36).

- 11 Motywy od pierwszego do czwartego dyrektywy 80/987 stanowiły:

„konieczne jest zapewnienie ochrony pracowników w przypadku niewypłacalności pracodawcy, w szczególności dla zagwarantowania zaspokojenia roszczeń, biorąc pod uwagę konieczność zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego we Wspólnocie;

istnieją różnice między państwami członkowskimi w zakresie ochrony pracownika; należy dążyć do zmniejszenia różnic, które mogą mieć bezpośredni wpływ na funkcjonowanie wspólnego rynku;

należy popierać postęp w zbliżaniu ustawodawstw w tej dziedzinie w rozumieniu art. 117 traktatu;

rynek pracy Grenlandii, z racji sytuacji geograficznej i aktualnej struktury zawodowej tego regionu, różni się zasadniczo od innych regionów Wspólnoty”.

- 12 Artykuł 1 tej dyrektywy stanowił:

„1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do roszczeń pracowników, wynikających z umów o pracę lub stosunku pracy i istniejących wobec pracodawców, którzy są niewypłacalni w rozumieniu art. 2 ust. 1.

2. Państwa członkowskie mogą wyjątkowo wykluczyć z zakresu stosowania niniejszej dyrektywy roszczenia niektórych kategorii pracowników z racji szczególnej natury umowy o pracę lub stosunku pracy pracowników, lub z racji istnienia innych form gwarancji zapewniających pracownikom ochronę równorzędną do tej, którą zapewnia niniejsza dyrektywa.

Wykaz kategorii pracowników określonych w pierwszym akapicie, znajduje się w załączniku.

3. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do Grenlandii. Ten wyjątek będzie ponownie rozpatrzony w przypadku rozwoju struktur zawodowych w tym regionie”.

13 Wykaz zawarty w pkt II załącznika do wspomnianej dyrektywy dotyczy „pracowników korzystających z innych form gwarancji”. Jeśli chodzi o Republikę Grecką, wykaz ten obejmuje „[z]ałogi statków morskich”.

14 Artykuł 2 dyrektywy 80/987 stanowił:

„1. Do celów niniejszej dyrektywy pracodawcę uważa się za niewypłacalnego:

a) w przypadku wszczęcia postępowania przewidzianego przez przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne danego państwa członkowskiego, które dotyczy aktywów pracodawcy i ma na celu zaspokojenie wszystkich wierzycieli oraz pozwala na uwzględnienie roszczeń określonych w art. 1 ust. 1;

i

b) jeżeli władza, upoważniona na mocy wymienionych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych:

— zdecydowała o wszczęciu postępowania przed sądem,

— lub stwierdziła definitywnie zamknięcie przedsiębiorstwa lub zakładu pracodawcy jak również niewystarczalność aktywów, by pokryć koszty wszczęcia postępowania przed sądem.

2. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla prawa krajowego dotyczącego definicji pojęć »pracownik«, »pracodawca«, »wynagrodzenie« [...]”.

15 Artykuł 3 ust. 1 tej dyrektywy stanowił, że „[p]aństwa członkowskie podejmują środki niezbędne, aby instytucje udzielające gwarancji zapewniły [...] zaspokojenie roszczeń pracowników, wynikających z umowy o pracę lub [ze] stosunku pracy i dotyczących zapłaty należności za okres poprzedzający wskazaną datę”.

16 Zgodnie z art. 5 wspomnianej dyrektywy:

„Państwa członkowskie ustalają szczegółowe zasady organizacji, finansowania i funkcjonowania instytucji gwarancyjnych, szczególnie przestrzegając następujących zasad:

[...]

b) pracodawcy biorą udział w finansowaniu, chyba że są one [jest ono] w całości zabezpieczone przez władze publiczne;

c) odpowiedzialność instytucji jest niezależna od wykonywania obowiązku finansowania”.

Prawo greckie

17 Ustawa 1836/1989 i przyjęty na podstawie przepisów tej ustawy dekret prezydenta 1/1990 (FEK A' 1) mają na celu zapewnienie transpozycji dyrektywy 80/987.

- 18 Artykuł 29 ustawy 1220/1981 uzupełniającej i zmieniającej przepisy dotyczące organu zarządzającego portem w Pireusie (FEK A' 296) stanowi:

„1. W wypadku pozostawienia za granicą marynarzy greckich zaokrętowanych na statkach pływających pod banderą grecką lub na statkach zagranicznych, ubezpieczonych w kasie emerytalnej marynarzy [»Naftiko Apomachiko Tameio«], gdy właściciel statku nie przestrzega przepisów mających zastosowanie w dziedzinie wynagrodzeń i żywienia:

- a) kasa emerytalna marynarzy wypłaca z »funduszu Choroby i Bezrobocie« kwotę odpowiadającą maksymalnie kwartalnemu wynagrodzeniu, zaliczaną na poczet wynagrodzeń zasadniczych i dodatków za zwłokę określonych w układach zbiorowych;
- b) osoby uprawnione są sprowadzane z powrotem z pomocą zrzeszenia marynarzy, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami i po opłaceniu nieznacznych kosztów podróży.

[...]

2. Procedura określona w poprzedzającym ustępie nie jest wiążąca dla marynarza, który może wybrać dalsze wykonywanie umowy o pracę; lecz jeżeli pobrał on środki na powrót lub zaakceptował proponowany bilet, umowa o pracę tego marynarza zostaje rozwiązana z mocy prawa »ze względu na pozostawienie marynarza za granicą przez właściciela statku« [...].

[...]

5. Wypłata świadczenia określonego w ust. 1 powoduje wygaśnięcie odpowiednich roszczeń wynikających ze stosunku pracy; ewentualna nadal należna nadwyżka jest wypłacana osobom uprawnionym przez ich pracodawcę lub przez podmioty, które są zobowiązane wraz z pracodawcą.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 19 W dniu 14 lipca 1994 r. pozwani w postępowaniu głównym – marynarze greccy przebywający w Grecji – zawarli w Pireusie (Grecja) z Panagia Malta Ltd (zwaną dalej „Panagią Malta”), spółką, której siedziba statutowa znajduje się w La Valletcie (Malta), umowy, zgodnie z którymi zostali oni zatrudnieni, aby pracować na statku wycieczkowym pływającym pod banderą maltańską, stanowiącym własność wspomnianej spółki. Umowy te zawierają klauzulę, zgodnie z którą są one regulowane prawem maltańskim.
- 20 We wrześniu 1992 r. statek został zatrzymany w porcie w Pireusie ze względu na zajęcie i miał zostać wyczarterowany w lecie 1994 r. Pozwani w postępowaniu głównym, nie otrzymawszy wynagrodzeń za okres następujący po ich zatrudnieniu, w którym pozostawali na wspomnianym statku, oczekując na wspomniane wyczarterowanie, które ostatecznie nie nastąpiło, w dniu 15 grudnia 1994 r. wypowiedzieli wyżej wskazane umowy.
- 21 Wyrokiem 1636/1995 Monomeles Protodikeio Peireos (sądu okręgowego w Pireusie orzekającego w składzie jednoosobowym) nakazano Panagii Malcie zapłatę pozwanym w postępowaniu głównym powiększonych o odsetki kwot odpowiadających ich wynagrodzeniom, kosztom żywienia na statku, dodatkom za urlop i odprawom z tytułu zwolnienia.

- 22 W następstwie kolejnych zajęć w dniu 7 czerwca 1995 r. przedmiotowy statek został sprzedany na licytacji. W tym samym roku Polymeles Protodikeio Peireos (sąd okręgowy w Pireusie) ogłosił upadłość Panagii Malty. Chociaż pozwani w postępowaniu głównym zgłosili swoje wierzytelności, w ramach wspomnianego postępowania upadłościowego nie otrzymali oni żadnej płatności ze względu na brak aktywów.
- 23 Zwrócili się wówczas do Organismos Apascholis Ergatikou Dynamikou (agencji ds. zatrudnienia pracowników), aby skorzystać z ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy. Odmówiono im tej ochrony ze względu na to, że jako marynarze objęci innymi formami gwarancji są wyłączeni z zakresu stosowania dyrektywy 80/987 ani tym bardziej nie są objęci zakresem stosowania dekretu prezydenta 1/1990.
- 24 W dniu 11 października 1999 r. pozwani w postępowaniu głównym wszczęli postępowanie przed Dioikitiko Protodikeio Athinon (sądem administracyjnym pierwszej instancji w Atenach) mające na celu ustalenie odpowiedzialności państwa greckiego za brak zapewnienia załogom morskim – zgodnie z dyrektywą 80/987 – dostępu do instytucji gwarancyjnej lub, gdyby nie było to możliwe, do ochrony równorzędnej do tej, która wynika ze wspomnianej dyrektywy.
- 25 Ponieważ wspomniany sąd oddalił ich roszczenia, pozwani w postępowaniu głównym zaskarżyli to orzeczenie. W wyroku 1063/2005 Dioikitiko Efeteio Athinon (sąd administracyjny drugiej instancji w Atenach) uchylił wspomniane orzeczenie, orzekając, po pierwsze, że dyrektywa 80/987 ma zastosowanie w niniejszym wypadku ze względu na to, że Panagia Malta prowadzi działalność w Grecji – państwie, w którym znajduje się jej rzeczywista siedziba – oraz ze względu na to, że sporny statek pływa pod tanią banderą. Po drugie, sąd drugiej instancji stwierdził, że w ramach transpozycji dyrektywy 80/987 do prawa krajowego państwo greckie błędnie zaniechało zapewnienia pracownikom, takim jak pozwani w postępowaniu głównym, określonej w tej dyrektywie ochrony. W tym ostatnim względzie wspomniany sąd stwierdził w szczególności, że niezgodnie z tym, czego wymaga art. 1 ust. 2 wspomnianej dyrektywy, art. 29 ustawy 1220/1981 nie zapewnia zainteresowanym ochrony równorzędnej z tą, która wynika z tej dyrektywy.
- 26 Państwo greckie wniosło skargę kasacyjną na wspomniany wyrok do Symvoulío tis Epikrateias (najwyższego sądu administracyjnego).
- 27 Sąd odsyłający jest zdania, że ta skarga kasacyjna ma związek z kwestiami dotyczącymi wykładni prawa Unii. W tym względzie odnosi się on w szczególności do art. 91, 92 i 94 KNZPM oraz do zwyczaju międzynarodowego, którego wyraz jego zdaniem te przepisy stanowią, a także do wyroku Poulsen i Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453), w którym Trybunał orzekł w szczególności, że zgodnie z prawem międzynarodowym statek co do zasady ma wyłącznie jedną przynależność państwową, a mianowicie przynależność państwa, w którym jest on zarejestrowany, w związku z czym państwo członkowskie nie może traktować statku już zarejestrowanego w państwie trzecim jako statku pływającego pod jego banderą, powołując się na okoliczność, że statek ten wykazuje rzeczywistą więź z tym państwem członkowskim.
- 28 W tych okolicznościach Symvoulío tis Epikrateias (najwyższy sąd administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy w rozumieniu przepisów dyrektywy 80/987 marynarze państwa członkowskiego świadczący usługi na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego względem Unii Europejskiej korzystają w odniesieniu do niezaspokojonych roszczeń podnoszonych w stosunku do przedsiębiorstwa żeglugowego – które ma siedzibę statutową na terytorium państwa trzeciego, lecz którego rzeczywista siedziba znajduje się w tymże państwie członkowskim i co do którego, mając na uwadze tę ostatnią siedzibę, została ogłoszona upadłość przez sąd tego państwa członkowskiego, zgodnie z prawem tego państwa – z ochrony zapewnionej tą dyrektywą z uwzględnieniem założonego w niej celu i niezależnie od faktu, że umowy o pracę regulowane są prawem państwa

trzeciego, a państwo członkowskie nie może zwrócić się do armatora będącego właścicielem statku, który nie jest objęty porządkiem prawnym tego państwa, o udział w finansowaniu instytucji gwarancyjnej?

- 2) Czy w rozumieniu przepisów dyrektywy 80/987 można uznać, że stanowi równorzędną ochronę obciążający kasę emerytalną marynarzy, na podstawie art. 29 ustawy 1220/1981, przez okres co najwyżej trzech miesięcy, obowiązek wypłaty podstawowego wynagrodzenia i dodatków przewidzianych w odnośnych układach zbiorowych na rzecz greckich marynarzy służących na statkach pływających pod grecką banderą lub na statkach zagranicznych, które podpisały porozumienie z tą kasą, który to obowiązek wypłaty jest przewidziany w tymże artykule wyłącznie w sytuacji, gdy marynarze ci zostają za granicą pozostawieni samym sobie?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 29 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 80/987 należy interpretować w ten sposób, że – z zastrzeżeniem ewentualnego stosowania art. 1 ust. 2 tej dyrektywy – marynarze przebywający w państwie członkowskim i zatrudnieni w tym państwie przez spółkę mającą siedzibę statutową w państwie trzecim, lecz której rzeczywista siedziba znajduje się we wspomnianym państwie członkowskim, aby na podstawie umowy o pracę wskazującej jako prawo właściwe prawo tego państwa trzeciego pracowali jako pracownicy na statku wycieczkowym stanowiącym własność tej spółki i pływającym pod banderą wspomnianego państwa trzeciego, po ogłoszeniu upadłości wspomnianej spółki przez sąd danego państwa członkowskiego zgodnie z jego prawem powinni korzystać z ochrony, którą określono we wspomnianej dyrektywie w odniesieniu do niezaspokojonych roszczeń płacowych przysługujących im wobec tej spółki.
- 30 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dyrektywa 80/987 realizuje cel socjalny, który polega na zagwarantowaniu wszystkim pracownikom minimalnego poziomu ochrony na szczeblu Unii w wypadku niewypłacalności pracodawcy w postaci zaspokojenia roszczeń wynikających z umów o pracę lub ze stosunków pracy i dotyczących zapłaty należnego wynagrodzenia za dany okres (zob. w szczególności wyroki: Maso i in., C-373/95, EU:C:1997:353, pkt 56; Walcher, C-201/01, EU:C:2003:450, pkt 38; a także Tümer, C-311/13, EU:C:2014:2337, pkt 42). W tym kontekście Trybunał stale podkreślał, że wierzytelności płacowe mają ze swej natury bardzo duże znaczenie dla zainteresowanych (zob. w szczególności wyrok Visciano, C-69/08, EU:C:2009:468, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 W tym względzie w dyrektywie 80/987 określono w szczególności szczególne gwarancje zapłaty takich niezaspokojonych roszczeń (zob. wyrok Francovich i in., C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428, pkt 3).
- 32 Jeśli chodzi o określenie beneficjentów wspomnianych gwarancji, należy przypomnieć, że dyrektywę 80/987 stosuje się, zgodnie z jej art. 1 ust. 1, do roszczeń pracowników wynikających z umów o pracę lub ze stosunków pracy i istniejących wobec pracodawców, którzy są niewypłacalni w rozumieniu art. 2 ust. 1 tej dyrektywy. Artykuł 2 ust. 2 tej dyrektywy odsyła do prawa krajowego w celu określenia pojęć „pracownika” i „pracodawcy”. Wreszcie, w art. 1 ust. 2 wskazano, że państwa członkowskie mogą, wyjątkowo i po spełnieniu pewnych przesłanek, wykluczyć z zakresu stosowania wspomnianej dyrektywy niektóre kategorie pracowników wymienione w załączniku do tej dyrektywy (wyrok Francovich i in., C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428, pkt 13).

- 33 Jak orzekł Trybunał, z przepisów tych wynika, że osoba jest objęta zakresem stosowania dyrektywy 80/987, po pierwsze, gdy ma ona status pracownika zgodnie z prawem krajowym i nie jest objęta jednym z wyłączeń określonych w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy, oraz po drugie, gdy pracodawca tej osoby jest niewypłacalny w rozumieniu art. 2 wspomnianej dyrektywy (zob. podobnie wyrok Francovich i in., C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428, pkt 14).
- 34 Co się tyczy tej ostatniej przesłanki, z brzmienia art. 2 ust. 1 dyrektywy 80/987 wynika, że taka „niewypłacalność” wymaga, po pierwsze, aby przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne danego państwa członkowskiego przewidywały postępowanie, które dotyczy aktywów pracodawcy i ma na celu zaspokojenie wszystkich wierzycieli, po drugie, aby w ramach tego postępowania było dozwolone uwzględnienie roszczeń pracowników wynikających z umów o pracę lub ze stosunków pracy, po trzecie, aby zażądano wszczęcia postępowania, oraz po czwarte, aby organ upoważniony na mocy wymienionych przepisów krajowych albo postanowił o wszczęciu postępowania przed sądem, albo stwierdził definitywnie zamknięcie przedsiębiorstwa lub zakładu pracodawcy, jak również niewystarczalność aktywów, by pokryć koszty wszczęcia postępowania przed sądem (zob. wyrok Francovich, C-479/93, EU:C:1995:372, pkt 18).
- 35 Ponadto jeśli chodzi o status pracownika, należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 2 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 80/987 należy interpretować w świetle jej wspomnianego w pkt 30 niniejszego wyroku celu socjalnego, w związku z czym państwa członkowskie nie mogą dowolnie definiować pojęcia „pracownika” w sposób godzący w ten cel, a przysługujący im w tym względzie zakres uznania jest tym samym ograniczony wspomnianym celem socjalnym, który są zobowiązane przestrzegać (wyrok Tümer, C-311/13, EU:C:2014:2337, pkt 42, 43).
- 36 Co się tyczy rozpatrywanej w postępowaniu głównym sprawy, należy wskazać, po pierwsze, że nie jest kwestionowane, iż zgodnie z greckim prawem marynarze zatrudnieni w ramach umowy – tacy jak marynarze w postępowaniu głównym – są pracownikami.
- 37 Po drugie, z postanowienia odsyłającego wynika, że w stosunku do Panagii Malty grecki sąd wydał postanowienie stwierdzające jej upadłość. Ze wspomnianego postanowienia odsyłającego wynika także, że chociaż pozwani w postępowaniu głównym przedstawili swoje roszczenia płacowe w ramach postępowania, w którym stwierdzono wspomnianą upadłość, roszczenia te nie mogły zostać uwzględnione ze względu na brak podlegających zbyciu składników majątkowych.
- 38 W świetle powyższych rozważań jest bezsporne, że – z zastrzeżeniem rozpatrzenia, co stanowi przedmiot drugiego pytania prejudycjalnego, czy pracownicy tacy jak pozwani w postępowaniu głównym nie są wyłączeni z zakresu stosowania dyrektywy 80/987 jako pracownicy korzystający z innych form gwarancji w rozumieniu art. 1 ust. 2 tej dyrektywy – dwie pozostałe wspomniane w pkt 33 niniejszego wyroku przesłanki, od których istnienia dyrektywa 80/987 uzależnia posiadanie statusu uprawnionego do określonej w niej ochrony, są w niniejszym wypadku spełnione, w związku z czym tacy pracownicy powinni co do zasady móc skorzystać z tej ochrony.
- 39 Wbrew temu, co twierdzi Komisja Europejska, określona w dyrektywie 80/987 gwarancja roszczeń płacowych powinna być zresztą stosowana bez względu na rodzaj wód morskich (morze terytorialne lub wyłączną strefę ekonomiczną państwa członkowskiego lub państwa trzeciego, lub też morze pełne), na których ostatecznie pływałby statek, na którym pracowali pozwani w postępowaniu głównym.
- 40 Wspomniana instytucja błędnie wywodzi z wyroków Mosbæk (C-117/96, EU:C:1997:415) oraz Everson i Barrass (C-198/98, EU:C:1999:617), że z gwarancji tej mogą skorzystać pracownicy znajdujący się w sytuacji takiej jak sytuacja pozwanych w postępowaniu głównym wyłącznie pod warunkiem, że wykonują oni działalność na terytorium Grecji.

- 41 W pierwszym z tych wyroków Trybunał orzekł bowiem, że w wypadku niewypłacalności pracodawcy mającego siedzibę w państwie członkowskim innym niż państwo, na którego terytorium pracownik zamieszkuje i świadczy pracę, instytucją gwarancyjną właściwą do zaspokojenia roszczeń płacowych wspomnianego pracownika jest co do zasady instytucja miejsca siedziby pracodawcy, który zasadniczo bierze udział w finansowaniu instytucji (zob. podobnie wyrok Mosbæk, C-117/96, EU:C:1997:415, pkt 24, 25). W drugim wyroku Trybunał uściślił, że odmiennie jest jednak w sytuacji, w której pracodawca dysponuje kilkoma zakładami w różnych państwach członkowskich, w którym to wypadku w celu określenia właściwej instytucji gwarancyjnej należy odnieść się, tytułem dodatkowego kryterium – poza miejscem siedziby – do miejsca świadczenia pracy przez pracowników (wyrok Everson i Barrass, C-198/98, EU:C:1999:617, pkt 22, 23).
- 42 Należy zaś stwierdzić, że te dwa wyroki, dotyczące sytuacji, w których instytucje gwarancyjne dwóch państw członkowskich wydają się a priori właściwe, aby zapewnić zapłatę niezaspokojonych roszczeń pracowników, nie mogą wykazać wspieranej przez Komisję tezy. Odpowiedzi udzielone we wspomnianych wyrokach przez Trybunał wcale nie rozstrzygają bowiem kwestii, czy – gdy pracodawca mający rzeczywistą siedzibę w państwie członkowskim zatrudnił pracowników przebywających w tym państwie w celu świadczenia pracy na statku – niezaspokojone roszczenia płacowe, którymi dysponują w danym wypadku wspomniani pracownicy wobec tego pracodawcy, gdy stał się on niewypłacalny, powinny czy też nie powinny korzystać z określonej w dyrektywie 80/987 ochrony. W szczególności powyższe orzecznictwo nie skutkuje wcale obowiązkiem ograniczenia wspomnianej ochrony ze względu na status wspomnianych obszarów morskich w świetle prawa międzynarodowego.
- 43 W odpowiedzi na pytania sformułowane przez sąd odsyłający należy ponadto uściślić, że na ocenę zawartą w pkt 38 niniejszego wyroku nie może wpłynąć żadna z kwestii wymienionych w pytaniu przez wspomniany sąd i mających związek, odpowiednio, z faktem, że rozpatrywane w postępowaniu głównym umowy o pracę podlegają prawu państwa trzeciego, z okolicznością, że statek, na którym pozwani w postępowaniu głównym pracowali, pływa pod banderą tego państwa trzeciego, z faktem, że pracodawca ma siedzibę statutową w tym państwie trzecim, oraz ponadto z okolicznością, że dane państwo członkowskie nie może wymagać, aby taki pracodawca brał udział w finansowaniu instytucji gwarancyjnej wskazanej w art. 3 ust. 1 dyrektywy 80/987.
- 44 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o klauzulę umowną, zgodnie z którą rozpatrywane w postępowaniu głównym umowy podlegają prawu państwa trzeciego, należy wskazać, że skierowane przez pracownika do instytucji gwarancyjnej żądanie zapłaty równowartości roszczeń z tytułu niewypłaconych wynagrodzeń należy odróżnić od żądania zapłaty takich roszczeń skierowanego przez takiego pracownika do niewypłacalnego pracodawcy (zob. podobnie wyrok Visciano, C-69/08, EU:C:2009:468, pkt 41).
- 45 Jak słusznie podniosła Komisja, uregulowania takie jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, które regulują warunki, na jakich państwo członkowskie gwarantuje zapłatę niezaspokojonych roszczeń płacowych w następstwie niewypłacalności pracodawcy, nie mają na celu regulacji stosunku umownego istniejącego między pracownikiem a pracodawcą.
- 46 Z powyższego wynika, że – wbrew temu, co twierdzi rząd grecki – takie warunki i takie żądanie zapłaty skierowane do instytucji gwarancyjnej nie są objęte zakresem obowiązywania prawa właściwego dla umowy w rozumieniu art. 10 konwencji rzymskiej.
- 47 W drugiej kolejności, co się tyczy z jednej strony okoliczności, że statek, na którym pozwani w postępowaniu głównym mieli świadczyć pracę, pływa pod banderą państwa trzeciego, oraz z drugiej strony faktu, że pracodawca ma siedzibę statutową w tym samym państwie trzecim, należy podkreślić, po pierwsze, że – jak wspomniano w pkt 32 i 33 niniejszego wyroku – kryteria, od których spełnienia dyrektywa 80/987 uzależnia status uprawnionego do określonej w niej ochrony, mają zasadniczo

związek ze statusem pracownika przysługującym uprawnionemu oraz z okolicznością, że pracodawca jest objęty postępowaniem mającym na celu zbiorowe zaspokojenie wierzycieli zgodnie z przepisami obowiązującymi w państwie członkowskim.

- 48 Natomiast z przepisów tej dyrektywy, a w szczególności z jej art. 1, ograniczającego jej zakres stosowania, nie wynika, że miejsce siedziby statutowej pracodawcy czy też bandera, pod którą pływa statek, na którym pracują pracownicy, powinny stanowić kryteria, na podstawie których dokonuje się wspomnianego ograniczenia.
- 49 W szczególności nie można zgodzić się z argumentacją rządu greckiego, zgodnie z którą z art. 1 ust. 3 dyrektywy 80/987 – stanowiącego, że dyrektywa ta nie ma zastosowania do Grenlandii – można wywieść, iż wspomniana dyrektywa ma zastosowanie wyłącznie do stosunków pracy związanych ze świadczeniem pracy na terytorium Unii, a nie w wypadku gdy takie świadczenie pracy ma miejsce na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego.
- 50 Ten brak możliwości stosowania dyrektywy 80/987 wyjaśnia bowiem, jak wynika to z motywu czwartego tej dyrektywy, fakt, że rynek pracy w Grenlandii – ze względu na sytuację geograficzną i strukturę zawodową tego regionu – różnił się w owym czasie zasadniczo od rynków pracy w innych regionach Wspólnoty. Ten brak możliwości stosowania pozostaje jednak bez wpływu na kwestię, czy sytuacja marynarzy przebywających w państwie członkowskim – którzy zostali zatrudnieni w tym ostatnim państwie, aby pracować na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego, przez spółkę mającą rzeczywistą siedzibę w tym państwie członkowskim – jest czy też nie jest związana z rynkiem pracy wspomnianego państwa członkowskiego.
- 51 Podobnie nie można zgodzić się z przedstawionym przez rząd włoski argumentem, zgodnie z którym okoliczność, że motyw pierwszy dyrektywy 80/987 odnosi się do konieczności zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego we Wspólnocie, prowadzi do wniosku, iż roszczenia płacowe przysługujące takim pracownikom w miejscu siedziby takiego pracodawcy powinny zostać wyłączone z zakresu stosowania określonej we wspomnianej dyrektywie ochrony. Wystarczy bowiem wskazać, że we wspomnianych w pkt 50 niniejszego wyroku okolicznościach rozpatrywanej w postępowaniu głównym sprawy wcale nie wydaje się, aby przyznanie takiej ochrony nie realizowało tego celu w postaci zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego lub też było z nim niezgodne.
- 52 Po drugie, tym bardziej nie jest zasadna teza rządu greckiego, zgodnie z którą okoliczność, że dany statek pływa pod banderą państwa trzeciego, oraz fakt, że pracodawca ma siedzibę statutową w tym samym państwie trzecim, skutkują tym, iż sytuacja taka jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym nie jest już zasadniczo objęta zakresem stosowania *ratione loci* prawa Unii w zakresie, w jakim prawo to nie obejmuje państw trzecich.
- 53 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem sam fakt, iż pracownik świadczy pracę poza terytorium Unii, nie wystarczy, by przepisy prawa Unii dotyczące swobodnego przepływu pracowników zostały pozbawione zastosowania, pod warunkiem że stosunek pracy zachowuje wystarczająco ścisły związek z terytorium Unii (zob. w szczególności wyrok Bakker, C-106/11, EU:C:2012:328, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 54 Jeśli chodzi o rozpatrywaną w postępowaniu głównym sprawę, należy wskazać, że stosunek pracy między pozwanymi w postępowaniu głównym a ich pracodawcą wykazuje różne związki z terytorium Unii. Wspomniani pozwani zawarli bowiem umowę o pracę na terytorium państwa członkowskiego, w którym przebywali, z pracodawcą, w stosunku do którego niewypłacalność orzekł następnie sąd wspomnianego państwa członkowskiego ze względu na to, że pracodawca ten prowadził w tym państwie działalność gospodarczą i miał w nim rzeczywistą siedzibę.

- 55 Jeśli chodzi zaś o gwarancję, którą na mocy dyrektywy 80/987 powinny zapewnić państwa członkowskie, oraz mając w szczególności na względzie wspomniany w pkt 30 niniejszego wyroku cel socjalny tej dyrektywy, takie okoliczności wskazują na istnienie wystarczająco ścisłego związku między rozpatrywanymi stosunkami pracy a terytorium Unii.
- 56 Po trzecie, z uwagi na to, że sąd odsyłający odniósł się w swoim postanowieniu do art. 91, 92 i 94 KNZPM oraz do wyroku Poulsen i Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453), a rząd grecki podnosi, że ze wspomnianych przepisów rozpatrywanych w świetle tego orzecznictwa wynika, iż zostałyby one naruszone, gdyby należało interpretować dyrektywę 80/987 w ten sposób, że określona w niej ochrona przysługuje pracownikom zatrudnionym na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego przez spółkę mającą siedzibę statutową w tym samym państwie trzecim, należy dokonać następujących uściśleń.
- 57 Po przypomnieniu w pkt 13 wyroku Poulsen i Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453), że zgodnie z prawem międzynarodowym statek ma co do zasady wyłącznie jedną przynależność państwową – a mianowicie przynależność państwową państwa, w którym jest on zarejestrowany – w pkt 16 wspomnianego wyroku Trybunał orzekł, że statek zarejestrowany w państwie trzecim nie może zatem być traktowany dla celów stosowania art. 6 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (EWG) nr 3094/86 z dnia 7 października 1986 r. ustanawiającego niektóre środki techniczne dla zachowania zasobów połowowych (Dz.U. L 288, s. 1) jako statek posiadający przynależność państwową państwa członkowskiego ze względu na to, że wykazuje on rzeczywistą więź z tym państwem członkowskim.
- 58 W tym samym wyroku Trybunał – po wskazaniu, że prawo właściwe dla działalności załogi nie zależy od obywatelstwa członków tej załogi, lecz od państwa, w którym statek został zarejestrowany, i w danym wypadku od obszaru morskiego, na którym znajduje się ten statek – stwierdził także, iż ten art. 6 ust. 1 lit. b) nie może zostać zastosowany do kapitana i pozostałych członków załogi jedynie ze względu na to, że są oni obywatelami państwa członkowskiego (zob. wyrok Poulsen i Diva Navigation, C-286/90, EU:C:1992:453, pkt 18, 20).
- 59 Wreszcie – po podkreśleniu, że wspomnianego art. 6 ust. 1 lit. b) nie można stosować do statku zarejestrowanego w państwie trzecim, po pierwsze, gdy znajduje się on na pełnym morzu w zakresie, w jakim taki statek podlega tam zasadniczo wyłącznie prawu państwa bandery, po drugie, gdy żegluguje on w wyłącznej strefie ekonomicznej państwa członkowskiego, ponieważ korzysta tam ze swobody żeglugi, ani po trzecie, gdy przepływa on przez wody terytorialne państwa członkowskiego w zakresie, w jakim wykonuje on w ten sposób prawo nieszkodliwego przepływu – Trybunał orzekł jednak, że taki przepis może zostać zastosowany do tego statku, gdy znajduje się on na wodach wewnętrznych lub, ściślej, w porcie państwa członkowskiego, gdzie co do zasady podlega nieograniczonemu prawu orzekania tego państwa (zob. wyrok Poulsen i Diva Navigation, C-286/90, EU:C:1992:453, pkt 22–29).
- 60 Należy jednak przypomnieć, że art. 6 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 3094/86 w odniesieniu do niektórych gatunków połowowych stanowi, że nawet jeśli zostały one złowione poza obszarem wód będących pod władzą lub jurysdykcją państw członkowskich, nie mogą być zatrzymywane na pokładzie, przeładowywane, wyładowywane, transportowane, magazynowane, sprzedawane, wystawiane lub oferowane do sprzedaży, lecz muszą być niezwłocznie wrzucane do morza.
- 61 W odróżnieniu od rozporządzenia nr 3094/86 dyrektywa 80/987 nie ma na celu regulacji działalności wykonywanej za pomocą statku przez załogę znajdującą się na pokładzie – takiej jak połów, magazynowanie, transport, wyładowywanie lub sprzedaż zasobów połowowych – lecz jedynie nałożenie na każde państwo członkowskie obowiązku zapewnienia pracownikom, w szczególności tym, którzy uprzednio byli zatrudnieni na statku, zapłaty ich niezaspokojonych roszczeń płacowych po ogłoszeniu niewypłacalności ich pracodawcy w tym państwie członkowskim.

- 62 W tym względzie nie wydaje się zaś, że prawo międzynarodowe publiczne zawiera reguły mające na celu zastrzeżenie wyłącznie dla państwa, pod którego banderą pływa statek, możliwości ustanowienia takiego mechanizmu gwarancyjnego, w szczególności poprzez wyłączenie wspomnianej możliwości w odniesieniu do państwa, na którego terytorium znajduje się rzeczywista siedziba prowadzącego działalność pracodawcy, którego niewypłacalność stwierdził sąd tego państwa.
- 63 Sytuacja taka nie ma w szczególności miejsca w wypadku art. 92 ust. 1, art. 94 ust. 1 i art. 94 ust. 2 lit. b) KNZPM, do których odnosi się sąd odsyłający, ani w wypadku wcześniejszych zasad prawa zwyczajowego, które odzwierciedlałyby w danym wypadku te przepisy.
- 64 Artykuł 92 ust. 1 KNZPM dotyczy bowiem wyłącznej jurysdykcji „na morzu pełnym”, która przysługuje państwu względem statków płynących pod jego banderą.
- 65 Ponadto z art. 94 ust. 1 i art. 94 ust. 2 lit. b) KNZPM wynika, że każde państwo skutecznie sprawuje swoją jurysdykcję i kontrolę w dziedzinie administracyjnej, technicznej i socjalnej nad statkami podnoszącymi jego banderę oraz że każde państwo poddaje swojej jurysdykcji, zgodnie ze swym prawem krajowym, w szczególności każdy statek podnoszący jego banderę oraz jego kapitana, oficerów i załogę w odniesieniu do dotyczących danego statku spraw administracyjnych, technicznych i socjalnych.
- 66 Należy zaś wskazać, że ustanowienie mechanizmu takiego jak ten określony w dyrektywie 80/987 – zgodnie z którym instytucja gwarancyjna państwa członkowskiego zapewnia zapłatę niezaspokojonych roszczeń płacowych przysługujących marynarzom uprzednio zatrudnionym na statku wobec ich pracodawcy, którego niewypłacalność orzekł sąd wspomnianego państwa członkowskiego – nie stoi na przeszkodzie temu, aby państwo bandery takiego statku skutecznie wykonywało swoją jurysdykcję w odniesieniu do tego statku lub jego załogi w zakresie kwestii o charakterze socjalnym dotyczących wspomnianego statku, jak przewidują to wspomniane przepisy KNZPM.
- 67 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o okoliczność, że w niniejszym wypadku państwo greckie nie może wymagać od pracodawcy zapłaty składek na wskazany w art. 3 ust. 1 dyrektywy 80/987 fundusz gwarancyjny, na wstępie należy zauważyć, że postanowienie odsyłające nie zawiera wyjaśnień dotyczących przyczyny takiej niemożliwości.
- 68 Następnie z art. 5 lit. b) dyrektywy 80/987 wynika, że pracodawcy biorą udział w finansowaniu instytucji gwarancyjnych, chyba że jest ono w całości zabezpieczone przez władze publiczne, w związku z czym zgodnie z samą systematyką wspomnianej dyrektywy istnienie związku między obowiązkiem opłacania składek przez pracodawcę a interwencją funduszu gwarancyjnego nie ma wcale charakteru obligatoryjnego.
- 69 Wreszcie należy wskazać, że w niniejszym wypadku, jak wynika z postanowienia odsyłającego, to ze względu na okoliczność, że Panagia Malta miała rzeczywistą siedzibę w Grecji, sąd tego państwa członkowskiego mógł ogłosić upadłość Panagii Malty, stosując prawodawstwo tego państwa. Jak wskazał zaś rzecznik generalny w pkt 60 opinii, jedynie okoliczność, że państwo greckie powstrzymało się w danym wypadku albo od określenia w swoim prawodawstwie, że taka spółka jest zobowiązana do zapłaty składek, albo od zapewnienia, aby wspomniana spółka przestrzegała obowiązku, który ciążyłby na niej na podstawie wspomnianego prawodawstwa, nie może skutkować pozbawieniem danych pracowników określonej w dyrektywie 80/987 ochrony.
- 70 W tym ostatnim względzie należy przypomnieć, że art. 5 lit. c) wspomnianej dyrektywy stanowi wyraźnie, że odpowiedzialność instytucji jest niezależna od wykonywania obowiązku finansowania.
- 71 Z wszystkich powyższych rozważań wynika, że na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: dyrektywę 80/987 należy interpretować w ten sposób, że – z zastrzeżeniem ewentualnego stosowania art. 1 ust. 2 tej dyrektywy – marynarze przebywający w państwie członkowskim

i zatrudnieni w tym państwie przez spółkę mającą siedzibę statutową w państwie trzecim, lecz które rzeczywiście siedzibą znajduje się we wspomnianym państwie członkowskim, aby na podstawie umowy o pracę wskazującej jako właściwe prawo tego państwa trzeciego pracowali jako pracownicy na statku wycieczkowym stanowiącym własność tej spółki i pływającym pod banderą wspomnianego państwa trzeciego, po ogłoszeniu upadłości wspomnianej spółki przez sąd danego państwa członkowskiego zgodnie z jego prawem powinni korzystać z ochrony, którą określono we wspomnianej dyrektywie w odniesieniu do niezaspokojonych roszczeń płacowych przysługujących im wobec tej spółki.

W przedmiocie pytania drugiego

- 72 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 ust. 2 dyrektywy 80/987 należy interpretować w ten sposób, że – co się tyczy pracowników znajdujących się w sytuacji takiej jak sytuacja pozwanych w postępowaniu głównym – ochrona taka jak określona w art. 29 ustawy 1220/1981 na wypadek pozostawienia marynarzy za granicą stanowi „ochronę równorzędną do tej, którą zapewnia [ta] dyrektywa” w rozumieniu wspomnianego przepisu.
- 73 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy 80/987 „[p]aństwa członkowskie mogą wyjątkowo wykluczyć z zakresu stosowania [tej] dyrektywy roszczenia niektórych kategorii pracowników z racji szczególnej natury umowy o pracę lub stosunku pracy pracowników, lub z racji istnienia innych form gwarancji zapewniających pracownikom ochronę równorzędną do tej, którą zapewnia niniejsza dyrektywa”, wykaz kategorii pracowników, których dotyczy ten przepis, zawarto w załączniku do wspomnianej dyrektywy.
- 74 Punkt II tego wykazu, dotyczący „pracowników korzystających z innych form gwarancji”, obejmuje, jeśli chodzi o Republikę Grecką, załogi statków morskich.
- 75 Ponadto, jak orzekł już Trybunał, zarówno z celu dyrektywy 80/987, która zmierza do zapewnienia minimalnej ochrony wszystkim pracownikom, jak i z wyjątkowego charakteru określonej w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy możliwości wyłączenia wynika, że za „równorzędną” w rozumieniu tego przepisu można uznać wyłącznie ochronę, która – będąc jednocześnie oparta na systemie, którego szczegółowe warunki różnią się od tych określonych w dyrektywie 80/987 – zapewnia pracownikom zasadnicze gwarancje określone w tej dyrektywie (wyrok Komisja/Grecja, C-53/88, EU:C:1990:380, pkt 19).
- 76 Co się tyczy art. 29 ustawy 1220/1981, należy wskazać, że – jak podkreśla sąd odsyłający w pytaniu – ochrona ustanowiona zgodnie ze wspomnianym przepisem ma miejsce wyłącznie w wypadku pozostawienia marynarzy za granicą, a nie, jak wymaga dyrektywa 80/987, ze względu na wystąpienie niewypłacalności pracodawcy.
- 77 W tym względzie należy zaś stwierdzić, że pracodawca może być niewypłacalny w rozumieniu dyrektywy 80/987 także bez wystąpienia sytuacji, w której zatrudnieni przez niego marynarze zostaliby ponadto pozostawieni za granicą w określonych we wspomnianych przepisach krajowych okolicznościach.
- 78 Z powyższego wynika, że w takiej sytuacji, która odpowiada dokładnie sytuacji rozpatrywanych w postępowaniu głównym pracowników, te same przepisy nie przewidują zapłaty pracownikom ich niezaspokojonych roszczeń – to jest gwarancji, która stanowi jednak, jak wynika w szczególności z motywu pierwszego wspomnianej dyrektywy, zasadniczy cel tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok Komisja/Grecja, C-53/88, EU:C:1990:380, pkt 20).
- 79 W tych okolicznościach rozpatrywany przepis krajowy nie zapewnia pracownikom znajdującym się w sytuacji takiej jak sytuacja pozwanych w postępowaniu głównym ochrony równorzędnej do tej, która wynika z dyrektywy 80/987.

- 80 W konsekwencji na pytanie drugie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 1 ust. 2 dyrektywy 80/987 należy interpretować w ten sposób, że – co się tyczy pracowników znajdujących się w sytuacji takiej jak sytuacja pozwanych w postępowaniu głównym – ochrona taka jak ta określona w art. 29 ustawy 1220/1981 na wypadek pozostawienia marynarzy za granicą nie stanowi „ochrony równorzędnej do tej, którą zapewnia [ta] dyrektywa” w rozumieniu wspomnianego przepisu.

W przedmiocie kosztów

- 81 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Dyrektywę Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy należy interpretować w ten sposób, że – z zastrzeżeniem ewentualnego stosowania art. 1 ust. 2 tej dyrektywy – marynarze przebywający w państwie członkowskim i zatrudnieni w tym państwie przez spółkę mającą siedzibę statutową w państwie trzecim, lecz której rzeczywista siedziba znajduje się we wspomnianym państwie członkowskim, aby na podstawie umowy o pracę wskazującej jako prawo właściwe prawo tego państwa trzeciego pracowali jako pracownicy na statku wycieczkowym stanowiącym własność tej spółki i pływającym pod banderą wspomnianego państwa trzeciego, po ogłoszeniu upadłości wspomnianej spółki przez sąd danego państwa członkowskiego zgodnie z jego prawem powinni korzystać z ochrony, którą określono we wspomnianej dyrektywie w odniesieniu do niezaspokojonych roszczeń płacowych przysługujących im wobec tej spółki.
- 2) Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 80/987 należy interpretować w ten sposób, że – co się tyczy pracowników znajdujących się w sytuacji takiej jak sytuacja pozwanych w postępowaniu głównym – ochrona taka jak określona w art. 29 ustawy 1220/1981 uzupełniającej i zmieniającej przepisy dotyczące organu zarządzającego portem w Pireusie na wypadek pozostawienia marynarzy za granicą nie stanowi „ochrony równorzędnej do tej, którą zapewnia [ta] dyrektywa” w rozumieniu wspomnianego przepisu.

Podpisy